

ЛЬВІВСЬКА МОВОЗНАВЧА БОЛГАРИСТИКА В МИНУЛОМУ Й СЬОГОДНІ

Ольга Сорока

Анотація: У статті окреслено історію зацікавлення болгарською мовою як об'єктом і предметом наукових студій у Львівському університеті. Описані основні етапи розвитку львівської болгаристики.

Ключові слова: болгарська мова, болгаристика, Львівський університет.

Мовознавча болгаристика у Львові має давні традиції і бере свій початок задовго до запровадження болгаристики як спеціальності у Львівському університеті⁶ у 1978 році. Однак університет завжди у всі часи залишається головним осередком її розвитку у нашому місті. У цій публікації коротко окреслимо основні етапи зацікавлення болгарською мовою та її історію як об'єктом і предметом наукових студій львівських вчених.

Вперше болгарська мова у стінах Львівського університету стає предметом наукових зацікавлень відомого вченого – філолога-славіста, етнографа, історика Антонія Каліни (Antoni Kalina). У 1878 він розпочав науково-педагогічну діяльність в університеті приват-доцентом філософського факультету і як дипломований спеціаліст з порівняльної граматики слов'янських мов у своїх лекціях активно використовував болгарський мовний матеріал (Polski słownik 1964-1965:447). У 1883 році А. Каліна отримав стипендію С. Галензовського Польської Академії Умів у Кракові, що надало йому можливість протягом десяти місяців вести наукові дослідження у царині історії болгарської мови на території Болгарії, Румелії та Туреччини (Polski słownik 1964-1965:447). Логічним підсумком його тривалої праці стала монографія “Дослідження з історії болгарської мови” (Studia nad historią języka bułgarskiego) (Kalina 1891), високо оцінена болгарською науковою громадськістю і відзначена срібною медаллю урядом Болгарії (Полещук 1985:61). Саме А. Каліна у зимовому семестрі 1888/1889 академічного року очолив новостворену кафедру слов'янської філології Львівського університету під назвою „Заклад порівняльної філології слов'янських мов, літератур і мистецтва” (Zakład porównawczy filologii języków słowjańskich, literatury i sztuki) (Галенко 2004:50).

На початку XX століття матеріал з болгарської мови у своїх лекціях

⁶ У 2011 році Львівський університет відсвяткував своє 350-річчя

використовували професори Я. Лецеєвський, А. Кринський, В. Брухнальський, приват-доценти Ф. Крчек, І. Свенціцький. У 1907 році до Львова з метою дослідження рукописних книг та виявлення староболгарських рукописів приїжджав болгарський академік Стоян Романські, який був членом НТШ. Він писав, що Львів “цікавий своїми музейними, монастирськими і бібліотечними збірками. Зокрема, у Львівській університетській бібліотеці є декілька влахо-болгарских рукописів” (Атанасов 1961:18, цит. за Полещук 1985:62).

Одним із найпалкіших болгаролюбів серед львівських учених – був засновник львівської наукової болгаристики Іларіон Семенович Свенціцький. Його багаторічна праця у Національному музеї у Львові імені Андрея Шептицького над старими рукописами, поєднана з лекціями в університеті, вилилась у низку публікацій, присвячених перекладу богослужбових книг на староболгарську мову та історії болгарської мови і літератури. Окремо професор займався вивченням шляхів розвитку болгарської літературної мови. Його наукові дослідження у галузі болгарської мови знайшли відображення у таких працях, як “Етапи формування болгарської, сербської та української літературної мови” (Свенціцький 1955), “Формування болгарської літературної мови 863-1762” (Свенціцький 1957) та “Формування болгарської і сербської літературної мови продовж IX – XIX ст.” (Свенціцький). Остання, на жаль, залишилася в рукописному варіанті. У цих студіях автор виділяє етапи становлення та розвитку болгарської мови, аналізує типові явища, зміни, розглядає болгарську мову в зіставленні з іншими слов’янськими. Дбав Іларіон Семенович про продовження та становлення болгаристики як спеціальності, у 1946 році професор запросив викладача болгарської мови, болгарина за походженням М.Д.Малярчука (Трофимович 1983:215).

У свої численні розвідки зі словотвору залучає болгарський мовний матеріал один з найвідоміших українських дериватологів Іван Ковалик (напр., Ковалик 1958). У 1963 році в болгарському збірнику “Славянська філологія” були надруковані відповіді вченого на питання наукової анкети з мовознавства до V Міжнародного з’їзду славістів (Софія, 1963), які стосувалися, зокрема, словотвору іменників, прикметників та дієслів у слов’янських мовах (Ковалик 1963).

Пожвавлення інтересу до болгарської мови як до об’єкта наукових студій у Львові з’являється наприкінці 70-их років минулого століття. Цьому сприяло декілька подій: відкриття лекторату з болгарської мови (1976), запровадження підготовки студентів зі спеціальності “болгарська мова та література” (1978) та викладання болгарської мови як другої слов’янської на слов’янському відділенні, читання коротких практичних курсів для студентів-україністів і русистів. Неабияких зусиль для відкриття спеціальності “болгарська

мова та література” у Львівському університеті доклав професор К. Трофимович, саме за час його керівництва кафедрою болгаристика стала рівноправною спеціальністю поряд з іншими слов'янськими мовами.

Протягом дії лекторату (1976-1986) у Львові працювали викладачі Університету імені Кирила та Мефодія (м. Велико Тирново) Марія Дамянова (Спасова), Любка Стоїчкова, Вирбан Витов, Гочо Гочев. Окрім того, у зв'язку із запровадженням нової спеціальності посаду асистента кафедри слов'янської філології обійняв дипломований болгарист, випускник Київського університету імені Тараса Шевченка Микола Ярмолук. Спільними зусиллями вони не тільки налагодили викладання лінгвістичних дисциплін для підготовки студентів зі спеціальності, укомплектували корпус навчальної та наукової літератури, видали низку методичних матеріалів на допомогу студентам у вивченні болгарської мови (напр. Витов, Ярмолук 1982, 1985), але й активно включилися в університетське наукове життя – брали участь у славістичних конференціях, готували наукові публікації з різних питань болгарського мовознавства, залучали до спільних досліджень викладачів Львівського університету – українців, русистів, сербістів.

Наукові розвідки із зазначеної проблематики болгарські науковці та викладачі університету друкували передусім у всеукраїнському серійному науковому збірнику “Проблеми слов'янознавства”, що виходить у Львові. У 1978 році побачила світ стаття М. Дам'янової, присвячена проблемі стилю і мови одного з творів відомого середньовічного церковного й освітнього діяча Григорія Цамблака (Дам'янова 1978). Цього ж року з'явилася рецензія М. Дам'янової та Г. Тиртової на Словник-індекс пресвітера Козми, який уклав Ангел Давидов. Словник є першою спробою якнайповніше представити лексику цього оригінального староболгарського автора (Дам'янова, Тиртова 1978).

У 1979 році у збірнику з'явилася публікація лектора болгарської мови Л. Стоїчкової, у якій вона розглянула питання розвитку лексико-граматичних властивостей якісності відносних прикметників (Стоїчкова 1989). Дві наступні публікації авторки присвячено питанням утворення складних відносних прикметників (Стоїчкова 1981), динаміці словотвору відносних прикметників у сучасній болгарській мові (Стоїчкова 1982). В. Витов опублікував у Львові дві статті: про морфологічні особливості іменників у перекладній повісті “Міфологія Синтипа Філософа” з “Другого Відинського збірника” Софронія Врачанського (Витов 1983) та про лексико-граматичну належність так званих вигуківих дієслів (Витов 1985).

Наукові зацікавлення М. Ярмолука за час його роботи в університеті були пов'язані з болгарськими дієсловами зорового сприйняття (Ярмолук 1987, 1989). М.

Ярмолюк також є співавтором низки досліджень переважно зіставного характеру. Це, зокрема, спільна стаття Г. Гочева і М. Ярмолюка про розбіжності у роді іменників у болгарській та українській мовах (Гочев, Ярмолюк 1991). У статтях, написаних спільно з Ф. Бацевичем, розглянуто дієслівну метонімію у болгарській мові (Ярмолюк, Бацевич 1988) та дієслівну гіпонімію на ширшому мовному тлі – у сучасній російській, болгарській та верхньолужицькій мовах (Ярмолюк, Бацевич 1990). Проблемам перекладу прийменникових конструкцій з та на українську, болгарську, верхньолужицьку та польську мови присвячена стаття О. Лазор та М. Ярмолюка (Лазор, Ярмолюк 1997).

Окрім лекторів, що працювали у Львові, на сторінках видання свої дослідження опублікували й інші викладачі Великотирновського університету – провідні мовознавці Р. Русінов (Русинов 1976) та Х. Станєва (Станєва 1977), стимулюючи науковий інтерес до болгарської мови серед львівських мовознавців.

На початку 80-х років минулого століття на кафедрі слов'янської філології Львівського університету під науковим керівництвом професора К. Трофимовича почала роботу над кандидатською дисертацією з болгарського мовознавства випускниця слов'янського відділення Ольга Албул, яка прослухала курс болгарської мови як другої слов'янської у М. Дам'янової (Спасової). Протягом 80-х років вийшла низка публікацій, пов'язаних з темою її кандидатської дисертації “Суспільно-політична лексика болгарської мови (назви особи)” (Албул 1982, 1984, 1989). Дисертація була успішно захищена в Мінську у 1988 році (Албул 1988).

У 80-90 –х рр. минулого століття болгарська мовна проблематика увійшла у коло наукових зацікавлень львівських україністів та русистів, зокрема Т. Возного (Возний 1980, 1981), І. Грицютенка, Ф. Бацевича (Грицютенко, Бацевич 1982, 1986), Т. Панько, З. Терлака, І. Галенко, які поповнили вітчизняну славістичну бібліографію дослідженнями лексики та морфології сучасної української та російської мов у порівнянні з болгарською та іншими слов'янськими. Вони побачили світ на сторінках збірника «Проблеми слов'янознавства» та інших фахових виданнях. Заслужують на увагу також два наукових збірники, підготовлені науковцями Львівського та Великотирнівського університетів у рамках діючої угоди про співпрацю між двома навчальними закладами. Збірник “Мосты социалистической дружбы” (Мосты 1981) вийшов у Львові. Значну частину його обсягу присвячено питанням мовознавства. У 1983 році був реалізований ще один спільний проект – збірник “Историко-филологически изследвания” (Историко-филологически изследвания 1983), у якому п'ять розвідок присвячено болгаристичній мовознавчій тематиці. Авторами чотирьох з них є львівські мовознавці Іраїда Галенко, яка присвятила своє дослідження

болгаристиці у лінгвістичних працях І. Свенціцького, Т. Возний, який ґрунтовно досліджує порівняльно-типологічну характеристику східнослов'янських і болгарських дієслів, мотивованих іменними основами іншомовного походження, Т. Панько, у полі зору якої політекономічна термінологія болгарської мови у порівнянні з російською та німецькою. Об'єктом дослідження Ф. Бацевича та І. Грицютенка є спільні явища в лексиці болгарської, російської та української мов. Авторкою однієї з мовознавчих розвідок є Марія Дам'янова, яка описала 33 пам'ятки, що зберігаються у рукописних фондах львівських бібліотек, Національному музеї у Львові та на підставі мовних особливостей зарахувала їх до болгарських.

Болгарська мовознавча тематика звучить також на сторінках ще одного львівського серійного наукового видання, а саме Вісника Львівського університету. У 1991 році побачив світ 22 випуск Вісника під назвою «Мова і соціальне відродження» (Вісник 1991). Десять з дванадцяти публікацій збірника присвячено болгаристичній мовознавчій тематиці. Авторами їх є знані українські і болгарські мовознавці, що займаються дослідженням актуальних проблем розвитку та функціонування слов'янських мов. У публікаціях розглянуто питання лексичного складу, семантики, граматичної організації мовних одиниць і функціональної стилістики. Зокрема, І. Грицютенко та Ф. Бацевич дослідили дієслівну метонімію в російській, українській і болгарській мовах (функціонально-типологічний аспект), Т. Панько та З. Терлак звернули увагу на цікаву й актуальну проблему акцентуації іменників у болгарській та українській мовах. Як відомо, засвоєння акцентологічних норм у слов'янських мовах, що не мають фіксованого наголосу, є дуже важливим при вивченні цих мов як іноземних, оскільки вплив рідної мови може стати причиною численних відхилень від нормативного наголошування у мові, що вивчається. З. Бичко присвятив свою розвідку українсько-болгарським ізоглосам.

Спільним проектом кафедри слов'янської філології та української мови став “Українсько-болгарський розмовник” (автори З. Терлак, Т. Панько, М. Ярмолук) (Терлак, Ярмолук, Панько 1994).

Не переривається мовознавча болгаристична традиція і в наступні роки. З'явилися друком публікації О. Албул про болгарський вокатив (Албул 2007), (Албул 2011), аналітичні тенденції у сучасній болгарській мові (Албул 2007а), навчально-методичний посібник з фонетики та фонології сучасної болгарської літературної мови. (Албул 2005). Розпочала наукові пошуки у царині болгарського мовознавства випускниця Львівського університету, викладач болгарської мови Ольга Сорока, яка опублікувала статті про запозичення у лексиці сучасної болгарської мови (Сорока 2007, Сорока 2008). У спільній

статті О. Албул та О. Сороки на прикладі категорії роду розглядаються проблеми освоєння запозичених іменників у верхньолужицькій, болгарській та українській мовах (Албул, Сорока 2009), ще одна їх розвідка присвячена впливу тенденції до інтернаціоналізації на фонетичний та фонологічний рівні болгарської мовної системи (Албул, Сорока 2009). У 2011 році вийшов друком українсько-болгарський розмовник і словник “Скажи це болгарською”, спільна праця викладачів кафедри слов’янської філології та кафедри прикладного мовознавства (Сокіл, Сорока 2011). Над кандидатською дисертацією про болгарську тематичну лексикографію працює аспірантка кафедри слов’янської філології ЛНУ Оксана Костюшко. Окремі результати її пошуків зреферовано у кількох публікаціях.

Підсумовуючи, ще раз зазначимо, що болгарська мова вже понад століття залишається об’єктом наукових зацікавлень філологів Львівського університету і мовознавча болгаристика має добрі перспективи для розвитку у майбутньому.

Література

- Албул 1982:** Албул, О.А. Суспільно-політична термінологія у сучасній болгарській мові. – В: Проблеми слов’янознавства. Львів, 1982. Вип. 25, 133–137.
- Албул 1984:** Албул, О.А. Назви особи у болгарській суспільно-політичній лексиці. – В: Проблеми слов’янознавства. Львів, 1984. Вип.29, 85-89.
- Албул 1988:** Албул, О.А. Современная общественно-политическая лексика болгарского языка (наименования лиц): дис. ...кандидата філол. наук: 10.02.03/Албул Ольга Ананьевна. Львов, 1988, 145.
- Албул 1989:** Албул, О.А. Структура багатокomпонентних назв особи у суспільно-політичній лексиці сучасної болгарської мови. – В: Проблеми слов’янознавства. Львів, 1989. Вип. 39, 98-100.
- Албул, 2011:** Албул, О., Болгарський вокатив і мовна мода. – В: Болгарський щорічник. Т.УІІ. – К., 2011, 159-168.
- Албул 2007:** Албул, О.А. Болгарський вокатив: історія і сучасний стан. – В: Компаративні дослідження слов’янських мов і літератур. 2007. Вип. 7, 3-11.
- Албул 2005:** Албул, О.А. Збірник вправ з фонетики та фонології сучасної болгарської літературної мови. Львів, 2005, 72.
- Албул 2007а:** Албул, О. Тенденція до аналітизму в сучасній болгарській мові. – В: Вісн. Льв. ун-ту. Сер.філол. Вип. 40. Част.2. Львів, 2007, 113-120.
- Албул, Сорока 2005:** Албул, О., Сорока, О. Граматичне освоєння запозичених іменників у верхньолужицькій, болгарській та українській мовах (на прикладі категорії роду). – В: Питання сорабістики. Львів-Будишин, 2005, 175-179.
- Албул, Сорока 2009:** Албул, О., Сорока, О. Тенденція до інтернаціоналізації у болгарській мові у минулому та на сучасному етапі розвитку (фонетико-фонологічний аспект, графіка). – В: Вісн. Льв. ун-ту. Сер.філол. Львів, 2009. Вип. 48, 240-246.

Атанасов 1961: Атанасов, П. Град Лвов в нашата стара и най-нова история. – В: Славяни. 1961. Кн. 3, 16-19.

Витов 1983: Витов, В. Морфологічні особливості іменників у перекладній повісті “Міфологія Синтипа Філософа” з “Другого Відинського збірника” Софронія Врачанського. – В: Проблеми слов’янознавства. Львів, 1983. Вип. 24, 95-103.

Витов 1985: Витов, В. До питання про так звані вигуківі дієслова. – В: Проблеми слов’янознавства. Львів, 1985. Вип. 31, 56-60.

Витов, Ярмолюк 1982: Витов, В., Ярмолюк М. Методичні вказівки з сучасної болгарської літературної мови (фонетика) для студентів філологічного факультету (українського та російського відділення). Львів, ЛДУ, 1982.

Витов, Ярмолюк 1985: Витов, В., Ярмолюк М. Методичні вказівки з вивчення болгарської мови (морфологія) для студентів філологічного факультету. Львів, ЛДУ, 1985.

Вісник 1991: Вісник Львівського університету. Серія Філологічна. Випуск 22. Мова та соціальне відродження. Львів, 1991, 85.

Возний 1980: Возний, Т. М. Порівняльно-типологічна характеристика східнослов’янських і болгарських дієслів, мотивованих словами іншомовного походження. – В: Проблеми слов’янознавства. Львів, 1980. Вип. 21, 115-123.

Возний 1981: Возний, Т.М. Порівняльно-типологічна структура східно- і південнослов’янських дієслів на -ствува- (-ствова-). – В: Проблеми слов’янознавства. Львів, 1981. Вип. 23, 71-78.

Галенко 2004: Галенко, І. Мовознавча славістика у Львівському університеті (1787-1939) – В: Проблеми слов’янознавства. Львів, 2004. Вип. 54, 44-60.

Гочев, Ярмолюк 1991: Гочев, Г., Ярмолюк, М. Розбіжності болгарської та української спорідненої лексики з точки зору категорії роду. – В: Проблеми слов’янознавства. Львів, 1991. Вип. 43, 102-106.

Грицютенко, Бацевич 1982: Грицютенко, І.Є., Бацевич, Ф.С. Деякі спільні тенденції розвитку суспільно-політичної лексики української, російської та болгарської мов на сучасному етапі. – В: Лексика української мови у її зв’язках з сусідніми слов’янськими та неслов’янськими мовами: Тези доповідей. Ужгород, 1982, 41-42.

Грицютенко, Бацевич 1986: Грицютенко, І.Є., Бацевич, Ф.С. Некоторые общие явления в сфере общественно-политической лексики русского и болгарского языков на современном этапе развития. – В: Славянская филология. Вип. V. Ленинград: Изд-во ЛГУ, 1986, 6-13.

Дам’янова 1978: Дам’янова, М.А. “Похвальне слово” Григорія Цамблака на соборі в Констанці і традиції Тирновської літературної школи (проблеми стилю і мови). – В: Проблеми слов’янознавства. Львів, 1978. Вип. 17, 79-89.

Дам’янова, Тиртова 1978: Дам’янова, М., Тиртова, Г.: Ангел Давидов. Речник-индекс на презвитерм Козма. София: БАН, 1976 – В: Проблеми слов’янознавства. Львів, 1978. Вип. 17, 136-138.

Историко-филологически изследвания 1983: Историко-филологически изследвания. Велико-Търново, 1983, 271.

Ковалик 1958: Ковалик, І. І. Питання слов’янського іменникового словотвору / І. І. Ковалик. Львів: Вид-во Львів. ун-ту, 1958. Ч.І, 155.

Ковалик 1963: Ковалик, И. И. Ответы на вопросы за научната анкета по езикознание.

Какви са разликите между словообразователните системи на съществителните, прилагателните и глаголите в славянските езици? – В: Славянска филология. Т.1. Ответы на вопросы за научната анкета по езикознание. Материали за V международен конгрес на славистите / Ред. Ив. Леков, Ст. Стойков. София: БАН, 1963, 112–113; Какво е отношението между словообразователни морфеми и словообразователен тип в славянските езици? – В: Там само, 115–116. Какви са словообразователните тенденции в развоя на славянските лични имена и на техните умалително–ласкателни форми? – В: Там само, 366–367.

Лазор, Ярмолук 1997: Лазор, О.Я., Ярмолук М.О. До перекладу применникових конструкцій з (та) на українську, болгарську, верхньолужицьку і польську мови. – В: Материали международной конференции. Язык. Культура. Взаимопонимание. Львов, 1997, 292 – 295.

Мосты 1981: Мосты социалистической дружбы. Львов, 1981, 188.

Полещук 1985: Полещук, Т.С. Роль Львова в українсько-болгарських контактах в галузі освіти і науки (кінець XIX – початок XX ст.). – В: Проблеми слов'язнавства. Львів, 1985. Вип. 32, 59 -65.

Русинов 1976: Русинов, Р. Болгарська мова в “История на великий Александра Македонца...” (1844 р.). – В: Проблеми слов'язнавства. Львів, 1976. Вип. 13, 19-26.

Свенціцький 1955: Свенціцький, І. С. Етапи формування болгарської, сербської та української літературної мови. – В: Вопросы славянского языкознания. 1955. Кн. 4, 123-129.

Свенціцький 1957: Свенціцький, І. С. Формування болгарської літературної мови 863-1762 – В: Езиковедские исследования в чест на академик Стефан Младенов. *Studia linguistic in honorem acad. Mladenov*. София, 1957, 209 – 213.

Свенціцький: Свенціцький, І. С. Формування болгарської і сербської літературної мови продовж IX – XIX ст. // Рукопис.

Сокіл, Сорока 2008: Сокіл, Б., Сорока, О. Скажи це болгарською! Українсько-болгарський розмовник і словник. Тернопіль: Мандрівець, 2011, 252.

Сорока 2008: Сорока, О. Освоєння запозичень у болгарській та українській мовах. – В: *Slavistika dnes: vlivy a kontexty*. Praha, 2008, 255-264.

Сорока 2007: Сорока, О. Б. Фонетичне освоєння запозичень у болгарській мові. – В: Проблеми слов'язнавства. Львів, 2007. № 56, 321-322.

Станєва 1977: Станєва, Х. Порівняльне обставинне підрядне речення в сучасній болгарській мові – В: Проблеми слов'язнавства. Львів, 1977. Вип. 15, 101-107.

Стоїчкова 1979: Стоїчкова, Л. Розвиток лексико-граматичних властивостей якісності відносних прикметників у сучасній болгарській мові. – В: Проблеми слов'язнавства. Львів, 1979. Вип. 19, 130 – 137.

Стоїчкова 1981: Стоїчкова, Л. Динаміка словотвору відносних прикметників у сучасній болгарській мові – В: Проблеми слов'язнавства. Львів, 1981. Вип.23, 102-108.

Стоїчкова 1982: Стоїчкова, Л. Утворення складних відносних прикметників у сучасній болгарській мові – В: Проблеми слов'язнавства. Львів, 1982. Вип. 25, 107-114.

Терлак, Ярмолук, Панько 1994: Терлак, З.М., Ярмолук, М.О., Панько, Т.І. Українсько-болгарський розмовник. Львів:Світ, 1994, 136.

Трофимович 1983: Трофимович, К. К. Болгарская филология во Львовском университете

(1939–1981). – В: Историко-филологически изследвания / Великотърновски ун-т “Кирил и Методий”. Лвовски държавен ун-т “Иван Франко”. Велико Търново, 1983, 215-221.

Ярмолюк 1987: Ярмолюк, М.О. Семантичний аналіз дієслів зорового сприйняття болгарської мови. – В: Проблеми слов’язнознавства. Львів, 1987. Вип. 35, 87-90.

Ярмолюк 1989: Ярмолюк, М.О. Зовнішні зв’язки лексико-семантичної групи зорового сприйняття у болгарській мові. – В: Проблеми слов’язнознавства. Львів, 1989. Вип. 39, 112-114.

Ярмолюк, Бацевич 1988: Ярмолюк, М., Бацевич Ф. Дієслівна метонімія в сучасній болгарській мові (функціонально-типологічний аспект). – В: Проблеми слов’язнознавства. Львів, 1988. Вип. 37, 55-58.

Ярмолюк, Бацевич 1990: Ярмолюк, М., Бацевич Ф. Дієслівна гіпонімія в сучасних російській, болгарській та верхньолужицькій мовах. – В: Проблеми слов’язнознавства. Львів, 1990. Вип. 41, 157-158.

Kalina 1891: Kalina, A. Studia nad historią języka Bułgarskiego. – В: Rozprawy i Sprawozdania Akademii Umiejętności w Krakowie. Wydanie filologiczne. Kraków, 1891. T. XIV. S.163-577, T. XV, 399-592.

Polski słownik 1964-1965: Polski słownik biograficzny. T. XI, Wrocław-Warszawa-Kraków, 1964-1965, 446-449.

Ольга Сорока, головний асистент, лектор української мови

Кафедра слов’янських мов

Софійський університет імені Святого Климента Охридського

бул. Цар Освободітел 15, Софія, 1504,

e-mail: solha@i.ua